

Közel és távol a Kaposvári Egyetem Csokonai Vitéz Mihály Pedagógiai Karától

Írásom tárgya a szakmai életutam, amely tartalmát tekintve elég szubjektív, de talán ösztönzést adhat a fiataloknak ahhoz, hogy a tanítói pályát válasszák, és remélem, a fiatal pályakezdőnek néhány tanulsággal is szolgál.

A Képzés és Gyakorlat című új folyóirat felelős szerkesztője, dr. Deli István – nekem Deli tanár úr – felkérésére tekintek vissza 33 éves pályámra.

A csurgói Csokonai Vitéz Mihály Gimnázium elvégzését követően a Kaposvári Tanítóképző Intézetbe nyertem felvételt. A természet és a gyermekek szeretete elválaszthatatlanul élt bennem. Erdész vagy tanító legyek, kérdésre ez utóbbit választottam.

Az intézet tanárai, diáktársaim mások otthonommá tették az akkor még tanítóképző intézetet. Három év alatt sokat tanultam, formálódtam, felnőtté váltam, látóköröm kitágult. A tanítói hivatásra való felkészülésemet, a világ dolgai iránti érdeklődésemet, világlátásomat a tanulás mellett tanáraim élete, tapasztalata, több esetben művészi tevékenysége erőteljesen befolyásolták. Rengeteget jártam kulturális rendezvényekre, emellett korrepetálásokat vállaltam és külső tudósítója voltam a megyei lapnak. Tanulmányi eredményeim alapján ösztöndíjas voltam. A tanítási gyakorlatomat Csurgó egyik általános iskolájában töltöttem, ahol óraadóként is foglalkoztattak.

Pályám első államosaként a Szentendrei sziget festői környezetében fekvő, számomra addig ismeretlen, 1300 lakost számláló falut, Szigetmonostort választottam, ahol négy évet töltöttem. A vidéki emberek szeretettel, gyorsan maguk közé fogadtak, hamar otthon éreztem magam a községben. A falu fiataljaival is jó kapcsolatot alakítottam ki, kulturális programokat szerveztünk közösen. Budapest közelsége lehetővé tette, hogy a képzős éveim alatt megszokott módon, gyakran járjak színházba, hangversenyre, múzeumokba és különböző tudományos előadásokra.

Kétszer voltak elsős diákjaim, akiket másodikban is tanítottam. Voltak közöttük hátrányos helyzetű és fogyatékos gyermekek, de kiemelkedő tehetségűek is. A 12–15 fős osztálylétszám lehetővé tette, hogy minden kisgyermeket jól megismerjek, tudjam, kitől, mit követelhetek, mi az, ami gondot okoz nekik. Ebben sokat segített a szülőkkel való közvetlen, őszinte és rendszeres kapcsolat. Minden órát megterveztem, vázlattal készültem. Sok szemléltető eszközt készítettem, erre is jól felkészítettek tanárain a tanítóképzőben. Az ének, a testnevelés órák egy részét tavasszal, ősszel az udvaron, vagy a közeli Duna-parton tartottam. A szaklapokat szorgalmasan tanulmányoztam, így amikor még csak gyerekcipőben járt az iskolaérettségi vizsgálat, minden kisgyermeket felmértem. A gyermekekről szerzett ismeret jó alapot jelentett a személyre szabott foglalkozáshoz. Szabadidőben gyakran mentem a gyermekekkel gyalog- és kerékpártúrára a szemközti pilisi hegyekbe, a Duna-partra. Meghatározó szerepe volt pályám indulásában – felkészítő tanáraimon kívül – az iskola igazgatójának és pedagógustársaimnak.

A két osztályom kisdíákjai meghívtak a ballagásukra. Tudomásom szerint mindenki tovább tanult. Szívmelengető érzés volt a megnőtt, serdülő diákjaimat látni, beszélgetni velük. Azóta is sokat gondolok rájuk, remélem megállták a helyüket az életben, és talán néha, úgy ahogy nekem, nekik is eszébe jut az elsős tanítójuk.

Négy év után Szentendrén, álmaim kisvárosában tanítottam 35 elsős kisdiákot. Itt újra kellett tanulnom a gyerekekkel való bánásmódot, amit pedig – úgy gondoltam – alaposan megtanítottak nekem a tanítóképzőben. Igyekeztem a szülőkkel együttműködve terelgetni, nevelni a csemetéket, akik közül a roma kisgyermekek sokszor elkerülték az iskolát, volt aki elszökött hazulról, az egész városban kerestük, voltak akik képtelenek voltak néhány percig is a helyükön maradni. Most már úgy gondolom, talán egy év alatt nem is tudtam felnőni ehhez az emberpróbáló feladathoz. Egyik volt tanítványom néhány éve, sok nyomozás után „megtalált”. Büszkén újságolta, hogy elsős kisleánya hozzá hasonlóan jól tanul a szentendrei iskolában.

Ebben az osztályban kísérletképpen rajzot tanítottam. Az eredmények egyértelműen igazolták azt, hogy a művészeti tantárgyak alapvető fontosságúak a kisgyermek életében, személyiségük formálásában. Pályakezdésem tapasztalatai megerősítették bennem azt a hitet és meggyőződést, hogy az iskola első négy éve a gyermekek problémáira való figyelem, gondoskodás, képességeik felmérése és fejlesztése, a tanulás megszerettetése, megtanítása, a minden iránt való érdeklődés felkeltése, a szülőkkel való együttgondolkodás és szövetség döntő jelentőségű a gyermekek további tanulmányaira, egész életpályájukra.

A következő években három-, ötévente munkahelyet váltottam, amit soha nem bántam meg. Az új feladatok mindig új erőt, lendületet adtak, reményekkel töltöttek el; sokféle emberrel ismerkedhettem meg, az új problémák megoldásából sokat tanultam. Évekig ifjúsági vezetőképző iskolákban 18–24 fiatalok felkészítésével foglalkoztam, 28 csoportom volt. Majd néhány évig középiskolában is taníthattam, mert közben, a 80-as évek közepén az ELTE Bölcsészettudományi Karán elvégeztem a filozófia szakot, majd filozófiatörténetből doktoráltam. Több mint 15 évig tanítottam.

Immár 15 éve az oktatásirányításban dolgozom. Eközben részt vehettem egy felsőoktatási intézmény alapítási munkálataiban, és lehetőségem volt részleteiben is megismerkedni több budapesti kerületi óvodával, általános iskolával, szakképző intézménnyel, gimnáziummal. A kerületekben a munkámon keresztül mindig otthonra találtam. A fővárosban több mint 80 szakképző intézményt látogattam meg, közvetlenül is ismerkedve munkájukkal, gondjaikkal. A szerzett információkat igyekeztem a vezetői döntések előkészítése során a javukra fordítani.

Bármelyik önkormányzat oktatási osztályán dolgoztam, a legfontosabb volt számomra az iskolákkal kialakított személyes kapcsolat. Lényeges volt, hogy tudjam, mi a gondjuk az óvodák, iskolák vezetőinek, a pedagógusoknak és segítsek ezek megoldásában. Végző soron mindig a gyermekek érdeke vezérelt. A jogszabályokban való eligazodásban is segítettem, egyes tanügyigazgatási kérdésekben közösen kerestük a legjobb megoldásokat a vezetőkkel, pedagógusokkal.

A szakmai kérdésekben való együttműködés, a számos személyes találkozás, beszélgetés, a gondok közös megoldása, rengeteg élményt egyben gazdag szakmai tapasztalatot is jelentettek számomra. Azóta is meggyőződésem, hogy hivatali munkát csak az intézményekkel közvetlenül együttműködve lehet és érdemes végezni. A sikerek egyszerű gesztusokban, szavakban, kedvességekben mérhetőek, és reméli az ember, hogy tettének hatása végül valahogy eljut a gyermekekhez is, akikért mindezt érdemes csinálni.

1993-ban kerültem a Munkaügyi Minisztériumba, ahol a hátrányos helyzetű fiatalok foglalkoztatásával, képzési programjaival s ezek hátterét biztosító jogszabályok előkészítésével foglalkoztam. Része lehettem azoknak a munkálatoknak, amelyek célja komplex programokkal, sokoldalú foglalkozással esélyt adni az önálló élethez, munkavállaláshoz, a társadalom leghátrányosabb helyzetben lévő gyermekeinek, pályakezdő fiataljainak. A 90-es évek elején a nyílt munkanélküliség nagyon sok, nem megfelelően felkészített fiatalt érintett. Ezeknek a fiataloknak a helyzete megmutatta, hogy az önálló életkezdéshez a legfontosabb a megfelelő színvonalú alapoktatás, amelynek során a gyermekekben szilárd alapkészségeket kell kialakítani, meg kell tanítani nekik a tanulás örömét és fel kell ismertetni velük a tanulás, az ismeretszerzés egész életen át tartó szükségességét. Ezt követően olyan

széles körű, a lehetőségeket feltáró tájékoztatásra van szükség a fiatalok körében, amelynek segítségével kiválaszthatják a nekik és a társadalomnak is hasznos szakterületet, hivatást.

1996-tól a szakképzési területen a felnőttképzés szakmai kérdései, a foglalkoztatás elősegítő képzési programok koordinálása tartozott – többek között – a feladatkörömbbe. 1999-től a szakképzés mint a közoktatás szerves része az Oktatási Minisztériumhoz került. Azóta, egyrészt a középiskolát követő, a felsőoktatás részét képező felsőfokú szakképzés és fejlesztésének feladatai az egyik szakmai területem. Ez a képzés mindössze öt éve folyik. Ezenkívül a hátrányos helyzetű fiatalok szakképzésével, a felzárkóztató oktatás programjával, a sajátos nevelési igényű gyermekeket képező speciális és készségfejlesztős szakiskolákban folyó fejlesztő munkákkal foglalkozom, valamint a roma tanulók szakképzésének támogatási lehetőségeivel. Az elmúlt tíz évben többször volt alkalmam néhány nyugat-európai ország gyakorlatát megismerni a fiatalok szakképzésében, munkára felkészítésében, amely tapasztalatokat igyekeztem hasznosítani a mindennapok feladatainak megoldásában.

Tavasszal, amikor a Kaposvári Egyetemtől egy szakmai munka kapcsán meghívást kaptam, bezárult a kör, amely három évtizednyi időt, munkát, életet ölel fel. Visszatértem a pályámat elindító intézményhez. Közben a Tanítóképző Intézet főiskolává fejlődött, az egyetem részévé vált. Tevékenysége kiszélesedett, kezdeményezéseivel, innovációival a hazai pedagógusképzésben egyre meghatározóbb szerepre tett szert, kisugárzó szellemi hatása mind erősebbé vált. Én pedig visszakerültem tanítói pályám induló színhelyére, és ez a kapocs olyan élő, mintha a 33 év le sem pergett volna, mintha el sem mentem volna. Úgy érzem hű maradtam tanáiraikhoz, akik Somogyországban, a tanítóképzőben engem tanítottak, megérleltek arra a felelősségteljes munkára, amit a kisgyermekkel való foglalkozás jelent. Legfeljebb a fizikai távolság nőtt közöttünk. Az alma mater az ismeretekken kívül egy hivatás alapjait adta meg, amihez magamnak is hozzá kellett adnom az akaratomat, tanulni vágyásomat, az érdeklődésemet az emberek iránt, a hitemet a nevelés, oktatás, a fejlesztés erejében. Nem lettem hűtlen a természethez sem, mert rendszeresen járom a környező hegyeket gyalog és kerékpáron, és volt tíz év az életemben, amikor festményeken örökítettem meg a tájakat. A gyermekekhez jelenlegi munkámban is hű maradtam, hiszen ők a legfontosabbak nekem.

A kaposvári főiskolának nagy szerepe van abban, hogy most úgy gondolom, talán majd nyugdíjasként ismét elsős kisgyermeket fogok tanítani, vagy a hátrányos helyzetű rászoruló fiatalokkal foglalkozom. Addig szeretnék dolgozni, amíg élek, és addig szeretnék élni, amíg tenni tudok másokért.

„Csak annyiban van a vizsgáknak léjogosultságuk, amennyiben a gyermeknek a társadalmi életre való alkalmasságát mérik és feltárják hol nyújthatja a gyermek a legtöbbet és hol kaphatja a legtöbb segítséget.”

DEWEY

„Semmit se adjanak közre, csakis valami új, hasznos felfedezést” (Comenius: Pampédia. Pambiblia 18/1. és 3. pont)

A könyvek íródjanak párbeszédés formában. És ha majd mindenki megtanul mindenről okosan kérdezni és mindenre okosan válaszolni, mindenki bölcsé fog válni.